

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка

Слозанської Ганни Іванівни

на дисертаційне дослідження Чернети Світлани Юріївни на тему:

«Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг»,

представлене на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка

Цілісний аналіз дисертаційного дослідження Чернети Світлани Юріївни «Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг» дозволяє сформулювати узагальнені висновки про його актуальність, обґрунтованість наукових і теоретичних положень, достовірність отриманих результатів, теоретичну та практичну цінність та дає змогу надати комплексну загальну оцінку дисертації, результати якої представлено для захисту на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава).

Дисертація - авторська, самостійна, оригінальна наукова праця, яка сприяє вирішенню поставленої наукової проблеми - дослідженні процесу підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг.

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Реформування системи соціального захисту населення, яке розпочалося завдяки реалізації реформи децентралізації, підсилило прийняття у 2019 році Закону України «Про соціальні послуги». З 01.01.2020 року країна взяла вектор на розвиток нової системи соціальних послуг спрямованої на задоволення потреб та інтересів тих, хто цього потребує за місцем їх проживання, тобто у територіальних громадах. У Законі чітко визначено, що соціальні послуги – це дії, які спрямовані на подолання, мінімізацію та попередження виникнення складних життєвих обставин. Уточнено, що надавати соціальні послуги можуть тільки надавачі, які зафіксовані у Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг. Одним із головних критеріїв внесення в реєстр потенційного надавача є наявність у штаті кваліфікованого фахівця із відповідною освітою або документом, що підтверджує проходження підвищення кваліфікації з означеної сфери. Відтак, розвиток дієвої системи надання соціальних послуг у територіальних громадах вимагає не тільки напрацювання ефективних механізмів їх організації і надання у діяльності державних/комунальних чи/або недержавних надавачів, але й підготовки кваліфікованих кадрів для такої роботи.

Зросла також кількість та перелік отримувачів соціальних послуг останніми роками. Внаслідок російсько-української війни в категоріях отримувачів з'явилися дві великі групи (внутрішньо переміщені особи, військовослужбовці та їх сім'ї); суттєво зросла кількість осіб з інвалідністю.

Через ескалацію військового конфлікту більше осіб/сімей в Україні опинилися в категорії вразливих та складних життєвих обставин і потребують підтримки і допомоги кваліфікованих фахівців. Соціальні послуги мають стати первинними у роботі з тими, хто цього потребує і надаватися там, де цього потребують.

За таких умов, дослідження Чернети Світлани Юріївни є вкрай актуальним як з позиції наукової спільноти так і спільноти практиків. Актуалізація уваги на вибудові системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг в територіальних громадах України є зараз вкрай важливим. Зазначимо, що дослідниця напрацювала значну теоретичну базу з проблеми дослідження, зокрема, обґрунтувала сутність та зміст основних концептів дослідження, здійснила аналіз професійної підготовки фахівців із соціальної роботи за кордоном і в Україні; висвітлила історичні та концептуальні засади становлення й розвитку системи соціальних послуг в Україні і за кордоном; схарактеризувала становлення та розвиток ринку соціальних послуг в Україні в умовах децентралізації та нормативно-правове забезпечення означеного процесу, професійну діяльність фахівця із соціальної роботи в процесі надання соціальних послуг у територіальній громаді та запропонувала його професіограму; розробила та описала систему підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг у закладах вищої освіти, методологічні підходи до її проєктування, змістово-технологічне та навчально-методичне забезпечення означеної системи; висвітлила організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг; експериментально перевірили ефективність розробленої системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг та висвітлила основні результати.

Важливо відзначити, що тему дослідження затверджено вченою радою затверджено вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 9 від 26.03.2015 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, рекомендацій та висновків, сформульованих у дисертації.

Дисертантка на високому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, визначила мету і завдання дослідження. Послідовність та логіка розділів дисертації демонструє розуміння авторкою теоретичних положень, методології дослідження, методів вивчення окресленої наукової проблеми. Наявний чіткий баланс між викладом змісту у розділах дисертації та задекларованою метою і завданнями дослідження. Зокрема, метою дослідження є необхідність обґрунтування науково-теоретичних та практичних засад системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг й експериментальної перевірити її ефективності. Відповідно до поставленої мети Чернетою С. Ю. визначено шість основних завдань, які були реалізовані на різних етапах наукового пошуку.

У дисертації розкрито й обґрунтовано основні теоретичні положення та висновки. Високий рівень обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих здобувачкою у дисертації забезпечені використанням ґрунтовної наукової джерельної бази згідно предметної спрямованості дисертаційного дослідження та апробацією отриманих результатів на вітчизняних і зарубіжних наукових конференціях.

3. Достовірність та наукова новизна отриманих результатів.

Аналіз тексту дисертації Чернети С.Ю. та змісту публікацій дисертантки дають змогу дійти висновку про наукову достовірність викладених автором результатів.

Дисертанткою опрацьовано основну літературу з предмету дослідження, на підставі розгляду якої сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною методологічною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, і загалом не викликає сумніву.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою обґрунтовано теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг, а саме:

– вперше науково обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено систему підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг, що містить цільовий, змістовий і діяльнісний блоки на основі врахування сукупності методологічних підходів (системний, компетентнісний, професіографічний, діяльнісний, особистісно зорієнтований) і принципів (цілісності і системності, професійної спрямованості навчання, самореалізації; зв'язку теорії з практикою, наступності, науковості, практичної орієнтованості навчання, доступності навчання, органічного зв'язку практикоорієнтованих курсів і практичної діяльності, професійного самовдосконалення студентів);

– визначено організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг: формування мотиваційних установок майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг засобами імітаційного моделювання; залучення студентів до практико-орієнтованого середовища; реалізація рефлексивно-управлінської технології у вигляді активних форм і методів навчання; психолого-педагогічна підтримка майбутніх фахівців із соціальної роботи у процесі професійної підготовки;

– розроблено професіограму фахівця із соціальної роботи, що надає соціальні послуги в територіальній громаді, складовими якої є комплекс компетентностей, функціонально-рольовий спектр, цінності, обов'язки, знання, уміння і навички, професійно значущі й особистісні характеристики;

– здійснено історико-гносеологічний аналіз концептуальних засад становлення й розвитку системи соціальних послуг в Україні і за кордоном, нормативно-правового забезпечення системи соціальних послуг у державі для визначення й уточнення основних понять дослідження; – уточнено: зміст понять «соціальна послуга», «готовність майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг»; функції і компетентності фахівця із соціальної роботи у контексті надання соціальних послуг;

– удосконалено: зміст, форми, методи, технології й засоби підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг.

Набули подальшого розвитку класифікація і сутність компетентностей фахівців із соціальної роботи, що надають соціальні послуги (діагностувальна, прогностична, комунікативна, психологічна, управлінська, здоров'язбережувальна, соціально-правова, соціальна); зміст, форми, методи та технології професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг в умовах децентралізації системи соціального захисту населення.

4. Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Чернети С. Ю. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Дисертаційна робота має чітку структуру, відзначається цілісністю та логічністю викладу наукового матеріалу. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел (479 найменування, з них – 88 іноземними мовами), 19 додатків (на 64 сторінках). Дисертація 13 містить 45 таблиць, 23 рисунки. Загальний обсяг дисертації становить 546 сторінок (основного тексту – 481 сторінок).

У вступі дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету й завдання, сформульовано провідні концептуальні ідеї, гіпотезу, схарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичну значущість отриманих результатів, наведено відомості про впровадження та апробацію одержаних результатів, структуру дисертаційної роботи.

Результати дисертаційного дослідження в повному обсязі викладено у фахових закордонних та вітчизняних періодичних джерелах з соціальної роботи. Авторкою аргументовано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів та наведено дані щодо закордонних та вітчизняних конференцій, що підтверджують апробацію результатів дослідження.

Дисертація добре структурована у 5 розділів. Назви розділів і підрозділів чіткі та інформативні щодо наукового рівня, змісту виконаної дослідницької роботи та її етапів. Розділи дисертації логічно завершені, містять висновки, які відповідають змісту та поставленим завданням дослідження.

У першому розділі дисертації - «Професійна підготовка фахівців соціальної роботи як наукова проблема» – представлено аналіз базових понять дослідження; розкрито професійну підготовку фахівців із соціальної роботи за кордоном і в Україні; схарактеризовано молодь як особливу соціокультурну групу, як об'єкта та суб'єкта в системі соціальних послуг. Автором дослідження зазначено, що сьогодні соціальна робота реалізується в соціальній сфері, яка є простором складних соціальних відносин і зв'язків між різними елементами соціуму з приводу їх соціального статусу, рівності і нерівності в суспільстві. У розділі розкрито особливості соціальної сфери, її складові, підгалузі й види діяльності, результат функціонування яких передбачає задоволення потреб людей в охороні здоров'я, освіті та культурі. Уточнено, що у своїй підструктурній залежності до соціальної сфери соціальна робота виступає

регулюючим механізмом основних сфер життєдіяльності людини, вагомою складовою якої є система надання соціальних послуг.

Світлана Юрїївна акцентує увагу на аналізі змісту базових понять дослідження, безпосередньо пов'язаних із системою надання соціальних послуг, такі як: «соціальна допомога», «соціальна підтримка» (підкування), «соціальний захист», «соціальне забезпечення», «соціальний розвиток», характеризує види соціальних послуг та висвітлює різні підходи до класифікації соціальних послуг, представлені у науковій літературі з проблеми дослідження і нормативних актах. Виокремлює державних/комунальних та недержавних надавачів соціальних послуг.

Автор презентує у розділі сучасну систему професійної підготовки фахівців із соціальної роботи в Україні та за кордоном; розкриває особливості підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи у закладах вищої освіти України та низки зарубіжних країн. Висвітлює особливості роботи фахівця із соціальної роботи з молоддю як важливою групою отримувачів соціальних послуг сьогодні.

У другому розділі – «Становлення та розвиток ринку соціальних послуг в Україні та за кордоном» – проаналізовано історичні та концептуальні засади становлення й розвитку системи та ринку соціальних послуг в Україні і за кордоном; схарактеризовано нормативно-правове забезпечення системи соціальних послуг в Україні.

У розділі автором дослідження висвітлено сучасні тенденції розвитку соціальної роботи в громаді в Україні та за кордоном в контексті глобалізації. Акцентовано увагу на існування уніфікованого підходу до організації надання соціальних послуг за кордоном та розвитку такої системи в Україні.

Здійснено аналіз наукових праць з досліджуваної проблеми та представлено основні напрацювання українських та зарубіжних науковців з позиції дослідження ринку соціальних послуг. Висвітлено особливості функціонування означеної системи, базові її принципи та моделі.

Охарактеризовано нормативно-правові акти, що забезпечують циклічність і системність розвитку соціальних послуг в Україні.

У третьому розділі – «Професійна діяльність фахівця із соціальної роботи в контексті надання соціальних послуг» – представлено змістовну характеристику професійної діяльності фахівця із соціальної роботи в процесі надання соціальних послуг у територіальних громадах; розроблено професіограму фахівця із соціальної роботи як суб'єкта надання соціальних послуг; здійснено моніторинг і оцінювання якості та ефективності соціальних послуг у територіальних громадах.

У розділі представлено результати аналізу професійного стандарту «фахівця із соціальної роботи» та схарактеризовано професійні компетентності, якими має володіти фахівець із соціальної роботи, готовий до надання соціальних послуг у територіальній громаді. Висвітлено алгоритм роботи надавача соціальних послуг згідно технології ведення випадку, розкрито зміст соціального замовлення та особливості його реалізації. Визначено, що професійні вимоги до фахівця з соціальної роботи мають бути зреалізовані у змісті системи підготовки відповідних фахівців до надання соціальних послуг у територіальних громадах.

Розроблено та представлено професіограму фахівця із соціальної роботи у контексті підготовки до надання соціальних послуг, що охоплює комплекс компетентностей, функціонально-рольовий спектр, цінності, обов'язки, професійно значущі й особистісні характеристики, необхідні фахівцю з соціальної роботи для ефективного надання соціальних послуг у територіальній громаді. Професіограма слугує орієнтиром для побудови системи професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг у територіальній громаді.

Представлено результати дослідження стану надання соціальних послуг у територіальних громадах Волинської області та рівня готовності працюючих фахівців із соціальної роботи до їх надання.

У четвертому розділі – «Система підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг» – теоретично обґрунтовано, розроблено й схарактеризовано систему підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних у закладах вищої освіти; охарактеризовано методологічні підходи й принципи проєктування системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг; обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг; розроблено змістово-технологічне та навчально-методичне забезпечення системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг.

У розділі автором представлено розроблену структурно-функціональну модель системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг, що містить три взаємопов'язані блоки: цільовий, що характеризує цілі й завдання професійної підготовки; змістовий, який розкриває її зміст; діяльнісний, який розглядає форми, методи і технології навчання майбутніх фахівців із соціальної роботи; аналітико-результативним, що визначає результати діяльності та критерії оцінки ефективності педагогічної системи.

В деталях схарактеризовано виокремлені автором організаційно-педагогічні умови, реалізація яких може позитивно вплинути на процес підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг: 1) формування мотиваційних установок майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг засобами імітаційного моделювання; 2) залучення студентів до практико-орієнтованого середовища; 3) реалізація рефлексивно-управлінської технології у вигляді активних форм і методів навчання; 4) психолого-педагогічна підтримка майбутніх фахівців із соціальної роботи у процесі професійної підготовки.

Висвітлено розроблене автором дослідження змістово-технологічне та навчально-методичне забезпечення системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг у територіальних громадах.

У п'ятому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг» – схарактеризовано компоненти, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг; здійснено діагностику рівня готовності майбутніх фахівців із соціальної

роботи до надання соціальних послуг; висвітлено хід та результати дослідно-експериментальної роботи на різних етапах.

Для перевірки системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг автором проведено дослідно-експериментальне дослідження, що було трюктурувано у три етапи: теоретичний, констатувальний та формувальний. Схарактеризовано поняття «готовність майбутнього фахівця із соціальної роботи до надання соціальних послуг». Виокремлено компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний), показники та рівні готовності фахівців із соціальної роботи до означеного виду діяльності.

Висвітлено результати констатувального та формувального етапів експерименту. Представлено базу проведення дослідно-експериментального дослідження.

Результати дослідження представлено у ґрунтовних та структурованих висновках.

5. Практичне значення отриманих результатів.

Дисертаційна робота містить значний обсяг наукового, теоретичного, практичного матеріалу, який буде доцільним при організації підготовки соціальних працівників та фахівців із соціальної роботи.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що апробовано розроблену систему підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг у територіальній громаді на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти в межах підготовки студентів зі спеціальності «Соціальна робота», здійснено добір ефективних традиційних та інноваційних форм, методів, технологій і засобів підготовки, визначено механізми впровадження організаційно-педагогічних умов формування готовності до означеного виду діяльності. Практична реалізація авторської системи також виражена у розробці й імплементації змістово-технологічного та навчально-методичного забезпечення (зокрема, змістове збагачення програм окремих дисциплін темами, що стосуються специфіки надання соціальних послуг у територіальній громаді; розробка авторських навчальних курсів «Соціально-правовий захист окремих категорій клієнтів», «Правове забезпечення соціальної роботи» та «Соціальна робота в громаді»; доповнення програм різних видів практик завданнями, спрямованими на формування відповідних умінь і навичок; підготовка та реалізація соціальних проєктів; апробація тренінгових програм; проведення семінарів, круглих столів, конференцій за тематикою дослідження) у професійну підготовку здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з соціальної роботи.

Матеріали дослідження можуть бути використані під час проєктування підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг у територіальній громаді у закладах вищої освіти; викладання професійно-орієнтованих навчальних дисциплін; підвищення кваліфікації й перекваліфікації працівників соціальних служб, установ та організацій державної та недержавної форм власності, територіальних громад; розробки спецкурсів, спецсемінарів, навчальних посібників і в позааудиторній роботі студентів спеціальності 231 Соціальна робота за освітніми програмами «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота».

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/1383 від 29.06.2022), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 514-33/03 від 05.07.2022), Національний університет «Одеська політехніка» (довідка №743/138-07 від 01.07.2022), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/31 від 01.07.2022), у діяльність Волинського обласного центру соціальних служб (довідка № 871/09-20 від 16.09.2021), Департаменту соціальної політики Луцької міської ради (довідка № 11.2-8.4/15699/2021 від 07.12.2021).

6. Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Ключові положення й результати дисертаційної роботи належним чином висвітлені й апробовані у 52 наукових і науково-методичних працях (із них 43 одноосібних), зокрема: 3 монографії (2 у співавторстві), 23 статті у наукових фахових виданнях України, 3 – у журналах, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science Core Collection, 5 статей у зарубіжних і міжнародних наукових виданнях, 4 навчально-методичні посібники, 12 публікацій апробаційного характеру та 2 праці, які додатково відображають наукові результати дисертації. Наведено відомості щодо апробації роботи, особистого внеску здобувачки та відповідності публікацій темі дисертаційного дослідження. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

7. Відповідність змісту реферату основним положенням дисертації.

Зміст реферату Чернети С.Ю. відзеркалює структуру, основні положення і висновки дисертації. Та відповідає вимогам МОН України до наукових досліджень такого типу.

8. Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Оцінюючи загалом позитивно наукове та практичне значення отриманих дисертанткою результатів, дозволимо собі висловити зауваження та рекомендації до деяких положень дисертації, які можуть бути предметом наукової дискусії та напрямками подальшої дослідницької роботи, зокрема:

1. У підрозділі 1.1. дисертаційного дослідження автор представляє основні напрацювання з позиції аналізу змісту базових понять дослідження. Зокрема, заслуговує на увагу висвітлені у підрозділі Світланою Юрїівною результати аналізу змісту таких понять як «соціальна допомога», «соціальна підтримка» (піклування), «соціальний захист», «соціальне забезпечення», «соціальний розвиток», «соціальні послуги». Однак, заявлена тема дисертаційного дослідження є значно ширшою та охоплює більшу палітру базових понять, які варто було також висвітлити у цьому підрозділі. Зокрема, на нашу думку, робота тільки виграла б, якщо автор протротрактував такі поняття як «соціальна робота», «фахівець із соціальної роботи», «надавач соціальної послуги», «отримувач соціальної послуги», «професійна підготовка фахівця із соціальної роботи», «професійна підготовка фахівця із соціальної роботи до надання

соціальних послуг». Варто було також у цьому структурному підрозділі дисертації розкрити свою позицію щодо використання у тексті дисертації таких категорій як «фахівець із соціальної роботи», «соціальний працівник», «фахівець соціальної сфери», «громада», «територіальна громада».

2. У розділі 1, підрозділі 1.3. автор дослідження значну увагу приділяє аналізу особливостей роботи з молоддю як з особливою групою, що має свої соціально-демографічні, морально-етичні, культурні, політичні та інші характеристики, знаходиться на стадії трудового й соціального самовизначення, прагне до самореалізації, самоствердження та розвитку своїх особистісних можливостей. Підсилює цей підрозділ Світлана Юрїївна шляхом актуалізації змісту соціальних послуг, які можуть надаватися фахівцем із соціальної роботи саме означеній групі отримувачів. Зауважимо, що автору дослідження вартувало також приділити увагу опису змісту роботи фахівця з іншими категоріями отримувачів соціальних послуг, а не обмежуватися тільки молоддю. За таких умов автор дослідження, на нашу думку, тільки би підсилив результати напрацювань в рамках реалізації третього завдання дослідження, яке звучить як «визначити зміст професійної діяльності фахівця із соціальної роботи в контексті підготовки до надання соціальних послуг».

3. У підрозділі 2.1. значна увага автором дослідження приділяється аналізу особливостей надання соціальних послуг у громадах на території України тим, хто цього потребував в різні історичні періоди: від періоду благодійності до періоду надання професійних соціальних послуг. Вважаємо, що Світлані Юрїївні, варто було структурувати поданий у підрозділі матеріал за певними критеріями та запропонувати власну періодизацію розвитку системи надання соціальних послуг в Україні. До того ж, аналогічну періодизацію автор дослідження подає у тому ж підрозділі, аналізуючи розвиток системи соціальних послуг в окремих країнах світу.

4. У розділі четвертому автором дослідження схарактеризовано систему підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг та представлено її структурно-функціональну модель. Вважаємо, що варто було запропонувати власне визначення суті системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. Зауважимо, що у деталях структурно-функціональна модель означеної системи представлено у підрозділі 4.1. Однак, вважаємо за доцільне відмітити, що автору дослідження слід було при відуалізації означеної модулі на рисунку 4.1. включити перелік показників, за якими визначалися рівні готовності фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг у територіальній громаді. Варто також відзначити детальне представлення у новизні та розділі четвертому організаційно-педагогічних умов, реалізація яких, за словами автора, може позитивно вплинути на процес підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг. Однак, слід зауважити, що даний структурний елемент системи ніяк не відображений у завданнях дослідження.

5. У роботі також міститься численні орографічні та пунктуаційні помилки. Варто відмітити і наявність змістових повторень окремої інформації у різних структурних підрозділах дисертації.

Проте висловлені зауваження і побажання носять рекомендаційний та дискусійний характер і аж ніяк не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

9. Загальні висновки та оцінка дисертації.

Цілісний аналіз дисертації Чернети С.Ю. «Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи до надання соціальних послуг» та аналіз численних наукових публікацій за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що дисертація є завершеною, самостійною, цілісною науковою працею, яка містить наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відповідає спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка, характеризується обґрунтованістю та аргументованістю рекомендацій та висновків.

Отже, дисертація Чернети С.Ю. заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам щодо дисертаційних робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, зокрема вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року №1197 та іншим інструктивним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо докторських дисертацій, а її автор Чернета Світлана Юріївна заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Засвідчую: *Ганна СЛОЗАНСЬКА*
Начальниця відділу кадрів

Ганна СЛОЗАНСЬКА